

10.8.2018

SISÄMINISTERIÖLLE

Sisäministeriön lausuntopyyntö 21.6.2018 - SMDno-2018-1061.

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ARPAJAISLAIN MUUTTAMISEKSI

Sisäministeriö on lähettänyt lausuntokierrokselle luonnoksen hallituksen esitykseksi arpajaislain (1047/2001) muuttamisesta. Lakiesityksessä ehdotetaan arpajaislakia muutettavaksi siten, että siihen lisätään säännös pelaajan pakollisesta tunnistamisesta pelipisteessä tapahtuvassa raha-automaattipelaamisessa. Pakollista tunnistamista koskisi siirtymäaika 2020 vuoden loppuun asti.

Pakollista tunnistamista on perusteltu rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tehostamisella.

Pakollisen tunnistamisen ulkopuolelle jätettäisiin Veikkauksen pelisaleissa tapahtuva raha-automaattipelaaminen. Sääntelyn ulkopuolelle jäisi myös Ahvenanmaan arpajaislainsäädännön piiriin kuuluvissa risteilyaluksissa olevat rahapeliautomaatit.

Rahapeliautomaatteja koskevan sääntelyn valmistelussa tulee huolehtia siitä, että kaikkia keskeisiä tahoja kuullaan asiassa. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (*jäljempänä MaRa*) hämmästelee, että sisäministeriö ei ole pyytänyt siltä lausuntoa, vaikka MaRan edustamien yritysten toimipisteisiin on sijoitettu rahapeliautomaateista erittäin suuri osa. Veikkauksen tilastojen mukaan tammi-toukokuussa 2018 ravintolapelipisteiden osuus peliautomaattien tuotoista on ollut 20 % ja liikenneasemasektorin osuus 24 %.

Vaikka MaRalta ei ole asiassa pyydetty lausuntoa, MaRa esittää lausuntoon lakiesityksestä sisäministeriölle seuraavaa:

1. Pakollisesta tunnistamisesta aiheutuisi merkittäviä tulojen menetyksiä matkailu- ja ravintola-alan yrityksille

Hajasijoitettujen rahapeliautomaattien pakollista tunnistamista perustellaan yhteiskunnallisten ja yksilöön kohdistuvien haittojen ehkäisyllä, kun raha-automaattipelaamiseen voidaan kytkeä erilaisia rajoituksia. Lakiesityksen

perusteluissa on keskitytty kuvaamaan yksityiskohtaisesti rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja ja eräänä haittojen aiheuttajana on nähty rahapeliautomaatit.

MaRa ymmärtää, että rahapelaamisesta aiheutuu rahapelimuodosta riippumatta haittoja ongelmapelaajille, minkä takia arpajaislaissa on myös haittojen ehkäisemiseen kiinnitettävä huomiota. MaRa toteaa, että suurilta osin rahapeliautomaatilla pelaamisesta on kuitenkin kysymys täysin ongelmattomasta pelaamisesta (*satunnaispelaaminen*), mitä ei tule hankaloittaa nykyisestä.

Lakiesityksen perustelut ovat yksipuoliset ja vaikutusarviot puutteelliset. Esityksessä on tarkasteltu lähinnä ongelmapelaamista ja vähälle huomiolle on jätetty rahapeliautomaateista saatavien tuottojen merkitys niin Veikkauksen kumppaniyrityksille kuin niille tahoille, joille maksetaan veikkauvoittovaroista avustuksia. Matkailu- ja ravintola-alalla Veikkauksen kumppaniyrityksiä rahapeliautomaateissa ovat ravintolat (hotellit ja kylpylät mukaan lukien) ja liikenneasemayritykset.

Hajasijoitettuja rahapeliautomaatteja on tällä hetkellä yli 2300 ravintolassa, joissa on yhteensä 4552 rahapeliautomaattia. Noin 800 liikenneasemalla on yhteensä 3762 rahapeliautomaattia.

Hajasijoitetuista rahapeliautomaateista on vuonna 2017 kertynyt tuottoa nettona 590 miljoonaa euroa (josta on vähennetty pelaajille maksetut voitot). Tästä summasta kumppaneille on maksettu n. 15 % (17 % pelikatteesta - arpajaisvero 12%). Kumppaniyritykset ovat saaneet vuonna 2017 korvauksia rahapeliautomaateista yhteensä 80 miljoonaa euroa.

Rahapeliautomaateista saatavat korvaukset Veikkaus Oy:ltä muodostavat ravintola- ja liikenneasemasektorin yrityksille tärkeän ja merkittävän tuoterän.

Tällä hetkellä *yksi hajasijoitettu rahapeliautomaatti* tuottaa keskimäärin 2.500 - 3.000 euroa kuukaudessa (sijoituspaikoittain tarkasteltuna tuotto on erilainen). Tästä kumppanille maksettava summa (n. 15 %) on noin 400 - 500 euroa kuukaudessa eli noin 4.800 - 6.000 euroa vuodessa.

Pelaajan pakollinen tunnistamisvelvoite vähentäisi tavallisten asiakkaiden satunnaista pelaamista. Moni asiakas pelaa rahapeliautomaattia muutamilla euroilla ostoskäynnin aikana tai ajanvietteenä ravintolassa tai liikenneasemalla asioitaessa (*satunnainen pelaaja*). Merkittävä osa pelituotoista tulee satunnaisilta pelaajilta. Tunnistautumisesta aiheutuvan vaivan takia moni satunnainen pelaaja jättäisi pelaamatta, mikä laskisi rahapeliautomaattien tuottoja ja sitä kautta kumppaniyritysten tuloja.

MaRa toteaa, että ongelmapelaajat jatkaisivat pelaamista normaalisti, vaikka tunnistamista vaadittaisiin. Peliongelmaisten määrissä ei ole tapahtunut mitään muutosta pitkään aikaan (yleisellä tasolla noin 3 %).

MaRan lausunnon liitteenä on Veikkaus Oy:ltä saadut *alustavat arviot* laki-esityksen vaikutuksista pelituottoihin. Yksistään tunnistamisvelvoite laskisi rahapeliautomaateista kumppaniyrityksille maksettuja korvauksia 20 miljoonalla eurolla. Jos tunnistamisvelvoitteeseen kytketään pelaamisen rajoituksia, kumppaniyrityksille maksettavat korvaukset laskisivat 27 miljoonalla eurolla ja pahimmassa tapauksessa 45 miljoonalla eurolla. Keskimääräinen tuotto per rahapeliautomaatti laskisi huomattavasti: lievimmässä vaihtoehdossa 29 %:lla ja pahimmassa skenaariossa yli 62 %:lla.

Esityksellä olisi siis hyvin negatiivisia taloudellisia seurauksia rahapeliautomaatteja tiloissaan pitäville Veikkauksen kumppaniyrityksille, joita voidaan havainnollistaa seuraavien yritysmerkkin kautta.

Esimerkki 1:

Yrityksellä on 10 liikenneasemaa ja tuotot rahapeliautomaateista ovat vuositasolla 300.000 - 350.000 euroa. Rahapeliautomaateista saatavat tuotot muodostavat yritykselle tärkeän tulonlähteen. Asiakkaat pelaavat rahapeliautomaatteja käydessään ostoksilla tai kahvilla liikenneasemalla ja tyypillinen asiakas pelaa taskustaan muutaman kolikon. Jos pelaajan pakollinen tunnistaminen rahapeliautomaateissa tulee pakolliseksi, rahapelituotot voivat tippua useilla kymmenillä tuhansilla euroilla ja pahimmassa tapauksessa 100.000 - 200.000 eurolla vuodessa. Koska peliautomaateista saatavia tuloja ei pystytä korvaamaan muilla tulolähteillä, yritys joutuu karsimaan kulujaan. Kiinteitä tai muita liikeaseman toimintaan liittyviä kuluja ei voida leikata, joten säästöt joudutaan kohdistamaan henkilöstökuluihin, joko henkilöstön määrää tai tunteja vähentämällä tai karsimalla palveluja. Rahapelaamisesta vähentyvien tuottojen leikkaantuminen on hyvin negatiivinen asia yritykselle ja sen työntekijöille.

Esimerkki 2

Yrittäjävetoisessa pienessä ravintolassa on yksi rahapeliautomaatti, jota asiakkaat pelaavat ajanvietteeksi juomia nauttiesaan. Rahapeliautomaatista saatavat tulot yritykselle ovat 30.000 euroa vuodessa. Ravintolan kannattavuus on heikko ja toiminta on ollut tappiollista. Peliautomaatista saatavat tulot ovat kuitenkin tuoneet riittävän lisätulon yritykselle. Jos peliautomaatin tulot vähentyisivät vuodessa pakollisen tunnistamisen takia esimerkiksi kymmenellä tuhannella, yritys joutuu taloudellisiin vaikeuksiin. Peliautomaateista saatavia tuloja ei voi korvata muilla tulolähteillä. Tämä voi johtaa pahimmassa tapauksessa yrityksen toiminnan lopettamiseen, jolloin sekä yrittäjä että työntekijät jäävät työttömäksi.

Pakollinen pelaajan tunnistamisvaatimus vähentäisi huomattavasti kumppaniyrityksille maksettavia korvauksia ja heikentäisi matkailu- ja ravintola-alan yritysten kannattavuutta. Erityisesti liikenneasemasektorille rahapeliautomaateista saatavat tulot muodostavat tärkeän liiketoiminnan osan ja ehdotetunlainen pakollinen tunnistaminen aiheuttaisi niiden liiketoiminnalle erityistä vahinkoa.

Rahapeliautomaateista saatavien tulojen vähentyminen vaikuttaisi negatiivisesti yritysten henkilökuntaan. Rahapeliautomaateista saatavien tulojen menetys pakottaisi henkilöstökulujen leikkaamiseen ja jopa irtisanomisiin. Esitys asettaisi myös usean yrityksen koko toiminnan jatkuvuuden vaakalaudalle. Erityisesti syrjäseudulla olevien pienten liikenneasemayrityksien toimintaa rasittaa heikko kannattavuus, mikä on pakottanut sulkemaan toimipaikkoja nyt ja jatkossa. Lakiesitys toteutuessaan voimistaisi tätä työllistämisen ja alueellisten palveluiden saatavuuden kannalta hyvin negatiivista kehitystä.

On huomioitava, että Veikkauksen rahapelituotoilla rahoitetaan merkittävässä määrin yhteiskunnan eri toimintoja (sosiaaliset tukitoimet, urheilu, kulttuuri jne). Rahapelituotoista jaettavat avustukset ovat monelle toimijalle elinehto. Lakiesityksen mukainen pakollinen tunnistautuminen laskisi rahapelituottoja, mikä johtaisi siihen, että moni taho jäisi jatkossa ilman riittävästi rahoitusta.

MaRa vastustaa pelaajan pakollista tunnistautumista hajasijoitettuja rahapeliautomaatteja pelattaessa. Jos kuitenkin pelaajan tunnistamisvelvoite säädetään, tulee tunnistamisvelvoitteelle säätää riittävän pitkä siirtymäaika ja toteuttaa sellainen sääntelyratkaisu, jossa ongelmaton pelaaminen (=satunnaispelaaminen) jätetään tunnistamisvelvoitteen ulkopuolelle.

2. Siirtymäajan pidentäminen ja tunnistamista koskevan kynnyksen asettaminen

Jos lakiesityksen jatkovalmistelussa katsotaan, että pakollisesta tunnistamisesta ei voida kokonaan luopua, on lakiesitystä muutettava siten, että rahapeliautomaateista saatavien tulojen menetys minimoidaan.

Riittävän pitkällä siirtymäajalla Veikkaus voi totuttaa pelaajat tunnistautuneena pelaamiseen. Riittävällä siirtymäajalla myös osaltaan varmistetaan se, että kumppaniyritysten toimintaedellytyksiä ei heikennettä hallitsemattomilla muutoksilla. Jos sääntely tulee voimaan liian nopeasti, valtaosaa pelaajista ei pystytä totuttamaan muutokseen. Tämä johtaa siihen että he jättävät pelaamatta rahapeliautomaatteja ja rahapeliautomaateista saatavat tulot laskevat.

MaRa katsoo, että hallittu siirtymä tunnistautumisessa edellyttää pidempää siirtymäaika kuin mitä lakiesityksessä esitetään. Siirtymäaika tulee ulottaa vuoden 2022 loppuun asti. Tämä on myös Pääministeri

Juha Sipilän hallituksen 8 päivänä toukokuuta 2018 talouspoliittisen ministerivaliokunnan kokouksessa tekemän päätöksen mukainen.

Merkittävä osa rahapelituotoista tulee satunnaispelaamisesta. Tämä ei aiheuta mitään ongelmia yhteiskunnalle tai yksilölle vaan se tuottaa pelkääntään hyötyjä kuten tuloja kumppaniyrityksille ja Veikkauksen edunsaajille.

MaRa vaatii, että jos tunnistamisvelvoite säädetään rahapelaamista koskevaan lakiin, niin laissa on oltava kriteerit/kynnys, joka sulkee tunnistamisvelvoitteen ulkopuolelle ongelmattoman pelaamisen.

MaRa katsoo, että satunnaispelaajien tulee voida jatkossakin pelata esimerkiksi tietty rahamäärä (panos) rahapeliautomaatilla ilman tunnistautumista. Toinen vaihtoehto on kytkeä pakollinen tunnistaminen esimerkiksi pelaamiseen käytettyyn aikaan. Tämä ei heikentäisi lakiesityksen tavoitetta puuttua ongelmapelaamiseen, mutta se turvaisi sen, että ongelmattomasta rahapeliautomaattipelaamisesta kertyvät tuotot vähentyisivät mahdollisimman vähän.

Tunnistamiseen liittyvän kynnyksen asettaminen on myös perusteltua tietosuojanäkökulmasta. Rahapeliautomaatteihin ehdotettua pelaajan tunnistamisvelvoitetta ei ole käsitelty lainkaan tietosuojakäsittelynä. Jos rahapeliautomaatteja olisi pelattava aina tunnistautuneena, niin Veikkaus käsitelisi pelaajien henkilötietoja jokaisesta pelitapahtumasta; lakiesityksen mukaan asiakas tunnistautuisi rahapeliautomaattikoneella esimerkiksi Veikkauskortilla ja henkilökohtaisella pinkkoodilla (HE- luonnoksen sivu 25). Vaikka pelaaja haluaisi pelata vain muutaman euron rahapeliautomaatilla, hänen olisi annettava itsestään henkilötietoja. MaRan näkemyksen mukaan myös tietosuojalainsäädännön valossa on suhteeton vaatimus, että jokainen pelitapahtuma pitäisi tehdä tunnistautuneena. Myös tästä näkökulmasta on perusteltua, että lakiin säädetään kriteerit, jotka jättävät satunnaisen pelaamisen tunnistautumisvelvoitteen ulkopuolelle.

Jos pelaajan tunnistautumisvelvoite säädetään lakiin, niin kaikkia kumppaniyrityksiä edustavia tahoja on kuultava valmisteltaessa valtionneuvoston asetusta tunnistautumisen käytännön toteutuksesta.

MaRa huomauttaa, että vaikka siirtymäaika pidennettäisiin ja satunnaispelaaminen jäisi tunnistamisvelvoitteen ulkopuolelle, niin muutos johtaisi rahapelituottojen pienentymiseen. Yksinoikeudella toteutettujen arpajaisien tuotosta maksettavaa arpajaisveroa (tällä hetkellä 12 % rahapelituotoista) pitää muutoksen takia alentaa. Arpajaisveron alentamisella voitaisiin osin kompensoida rahapelituottojen vähentymisestä koituvia tulonmenetyksiä Veikkauksen edunsaajille ja myös Veikkauksen kumppaniyrityksille, jotka saavat korvauksen rahapeliautomaattien tuotosta arpajaisveron vähentämisen jälkeen.

3. Ulkomaiset rahapelisivustot ja tasapuolinen kilpailu

Lakiesityksessä hajasijoitetut rahapeliautomaatit on nähty peliongelmienväsymä. Rahapeliautomaatteihin kuitenkin painottuu suuri määrä satunnaispelaamista, joka ei aiheuta mitään ongelmia. Lakiesityksessä vähälle huomiolle on jäänyt se, mikä vaikutus peliongelmiin ja niiden syntymiseen on verkossa olevilla ulkomaisilla uhkapelisivustoilla. On selvää, että esitetyllä mallilla, rahapelaaminen siirtyisi yhä enemmän verkkoon ulkomaisten palveluntarjoajien sovelluksiin, joita tunnistamisvelvoite tai pelaamisrajoitukset eivät koske. Tulot virtaavat ulkomaille, mutta rahapelaamisen haitat jäävät Suomeen.

Lakiesityksessä on myös tasapuolisen sääntelyn osalta ongelma, joka liittyy hajasijoitettuihin ja Veikkauksen oman pelialin sijoitettuihin rahapeliautomaatteihin. Lakiesityksen mukaan Veikkauksen omissa pelisaleissa rahapeliautomaatteja saisi jatkossakin pelata tunnistautumatta. Tämä johtaisi siihen, että pelaaminen siirtyisi yhä enemmän Veikkauksen omiin pelisaleihin hajasijoitettujen peliautomaattien sijasta. Sääntelyn laskisi entisestään kumppaniyrityksille maksettavia korvauksia. MaRa katsoo, että sääntely tulee olla tasapuolista hajasijoitettujen ja Veikkauksen omien pelialien rahapeliautomaattien osalta. Kestäviä perusteita erilaiselle sääntelylle ei ole.

Veikkauksen kumppaniyritykset ovat sitoutuneet valvomaan, että alaikäiset eivät pelaa rahapeliautomaateilla. Peliautomaattien ikärajavaalvonta matkailu- ja ravintola-alan toimipaikoissa on henkilöstölle tuttua ja vakiintunutta toimintaa. Hajasijoitettujen automaattien ikärajavaalvonta on myös kustannustehokasta. Liikenneasemaympäristössä toteutettiin aikanaan pilotti, jossa aseman tiloihin sijoitettiin Veikkauksen oma pelisali. Pilotti osoitti, ettei miehityt pelisalit ole siitä syntyvien kustannusten vuoksi vaihtoehto toteuttaa pelaamisen valvontaa liikenneasemalla.

MaRa huomauttaa, että sääntely ei koskisi suomalaisten rahapelaamista Itämeren risteilyaluksilla. Jos laivan kotisatama on Ahvenanmaan maakunnassa, laivat ovat Ahvenanmaan oman arpajaislainsäädännön piirissä ja näillä laivoilla rahapelejä toimeenpane PAF. Ahvenanmaan maakunnassa kotisatamaansa pitävien risteilyalusten peliautomaateilla ei tarvitse tunnistautua eikä mahdollisesti säädettävät rahapelaamisen rajoitukset niitä myöskään koskisi. Risteilyaluksilla on jo tällä hetkellä olennaisesti kevyempi alkoholi- ja tupakkalainsäädäntö ja niille maksetaan merkittäviä rahallisia tukia. Esitetyllä ratkaisulla niille annettaisiin entisestään lisää kilpailuetua maassa toimiviin yrityksiin nähden.

Lisätietoja antaa lakimies Kai Massa, 09 – 6220 2047, kai.massa@mara.fi

Kunnioitavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä ja kuntoutumiskeskuksia, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, tema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 2 700 jäsentä, joilla on 7 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.